

บทที่ ๕
นิคมนคราถาและสรูป

นิคมนคราถา

๑. สคคกณโฑ จ ภูกณโฑ ตถา สามณณกณทิตติ
กณทตตยานวิตา เอสา อภิธานปทีปิกา.
คัมภีร์อภิธานปทีปิกานี้ แบ่งเป็น ๓ กัณท์ ประกอบด้วย สักคกัณท์ ภูกัณท์
และสามัญญกัณท์

๒. ติติเว มหิย ภูชควาสเถ
สกลตถสมวหยทีปนิย
อิห โย กุสโล มติมา ส นโร
ปฏู โหติ มหามุนิโน วจน.
คัมภีร์อภิธานปทีปิกานี้ ท่านแสดงชื่อเรียกของสรรพสิ่ง ทั้งบนสวรรค
บนแผ่นดิน และได้โลกบาดาล

บุคคลผู้ฉลาด มีความรู้ความเข้าใจในคัมภีร์อภิธานปทีปิกานี้แล้ว ย่อมเป็น
ผู้เชี่ยวชาญในพระดำรัสของพระพุทธเจ้า

๓. ปรกกมภูโซ นาม ภูปาโล คุณภูสโน
ลงกายมาสิ เตชสสิ ชยิ เกสรวิภกโม.
พระราชาทรงพระนามว่ามหาปรักกมพาหุ ทรงประดับด้วยพระคุณมีทาน
และความกล้าหาญเป็นต้น ทรงมีอำนาจมาก สามารถเอาชนะศัตรูได้ไม่ยาก และ
ทรงแก้ล้าล้าประดุจดั่งสีหราช เสด็จขึ้นเถลิงราชสมบัติในลังกาทวีป

๔. วิภินนุ จิริ ภิกขุสัณนิ กาย-
ตตยสมิณจ กอารสิ สมมา สมคเค
สเทหวั นิจจาทโร ทีฆกาลิ
มหคเคเทหิ รกเขสิ โย ปจจเยหิ.
พระเจ้ามหาปรักกมพาหุ ทรงอาราธนาหมู่ภิกษุที่แตกแยกกันเป็น ๓ นิกาย
คือ มหาวิหารนิกาย อภยศิรินิกายและเชตวนนิกาย มานาน ทรงทำให้สามัคคีกัน
ดีแล้ว ทรงมีความเคารพโดยสม่ำเสมอ ทรงถวายทำนุบำรุงหมู่ภิกษุสงฆ์ทั้ง ๓ นิกาย
นั้น ด้วยปัจจัย ๔ อันมีค่ามาก มาตลอดด้วยดี ดุจบำรุงพระวรกายของพระองค์เอง

๕. เยน ลงกา วิหาเรปิ คามารามปूरिหิ จ
กิตติยา วิย สมพาริ- กตา เขตเตหิ วาปีหิ.
พระเจ้ามหาปรักกมพาหุ ทรงทำเกาะลังกาให้แอ้อด้วยวัดวา อาราม หมู่บ้าน
อุทยาน เมือง ไร่นา สวน และสระน้ำน้อยใหญ่เป็นจำนวนมาก เหมือนกับทรงทำให้
เพียงพร้อมด้วยพระเกียรติคุณ มีพระศรัทธาและพระวิริยะเป็นต้นของพระองค์

๖. ยสสาธาธารณิ ปตวา- นุคคหิ สพพกามหิ
อหมิปี คนถการตติ ปตโต วิพุทธโคจริ.
ยสสาธาธารณิ ปตวา- นุคคหิ สพพกามหิ
อหมิปี คนถการตติ ปตโต วิพุทธโคจริ.

แม่ข้าพเจ้า (พระโมคคัลลานมหาเถระ) ก็ได้พลอยได้รับพระบรมราชูปถัมภ์ คือ การถวายกบปียวัตถุที่นำปรารภนาทั้งปวงอันเป็นการส่วนตัว จากพระองค์แล้ว ได้รับพระราชทานแต่งตั้งให้เป็นพระคณกรณาจารย์ ผู้รจนาคัมภีร์ซึ่งเป็นตำแหน่งของบัณฑิตผู้ทรงความรู้

๗. การิตะ เตน ปาสาท	โคปุราทวิภูลิตเต
สคคกณเทว ตตโตยา-	สยสมิ ปฏิพมพิเต.
๘. มหาเชตวนาขุยมหิ	วิหาเร สารุสมมเต
สโรคามสมุหฺมหิ	วสตา สนตวตตินา.
๙. สทฺธมมฏฺฐิติกาเมน	โมคคฺลลาเนน อิมตา
เถเรน รจิตา เอสา	อภิธานปฺปทีปิกา.

คัมภีร์อภิธานปฺปทีปิกานี้ พระโมคคัลลานมหาเถระ ผู้ได้รับยกย่องว่าเป็นผู้มีอาจารย์ตรัสสงบสงี่ยม มีปัญญายิ่ง ปรารภนาให้พระพุทธานุศาสนาดำรงมั่น สังกัดอยู่ในสโรคามนิคาย ที่ดงามตระการตา ได้รับรนาในวัดมหาเชตวัน ด้วยปราสาทและซุ้มประตูเป็นต้น ในเวลาเย็นดงดงามเทียบเท่าครั้งหนึ่งแห่งสวรรค์

สรุป

คัมภีร์อภิธาน ในเบื้องต้นนี้ ข้าพเจ้าต้องการรวบรวมไว้เป็นเอกสารประกอบการเรียนการสอนรายวิชาอภิธาน อันจะเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาภาษาบาลี เนื้อหาภายในเล่ม เป็นคัมภีร์ที่ว่าด้วยศัพท์และกฎเกณฑ์ทางไวยากรณ์ภาษาบาลี อธิบายศัพท์ต่าง ๆ รวมเรียกว่า "สัทททวิเสส" เป็นชื่อที่ใช้เรียกกันในวงการนักปราชญ์บาลี โดยเนื้อหาของคัมภีร์อภิธานนั้น จะเอื้อประโยชน์ต่อการศึกษาทางภาษาศาสตร์ ประกอบไปด้วยเนื้อหา ๒ ส่วน คือ ส่วนที่หนึ่ง ว่าด้วยประวัติความเป็นมาของภาษาบาลี ปณามคาถา ปฏิญญาคาถา ปริภาสาคาถา และนิคมนคาถา ส่วนที่สอง ว่าด้วยเนื้อหาคำศัพท์ ประกอบด้วยสัทคกัณท์ ภูกัณท์ และสามัญญกัณท์ อีกทั้งยังมีการรวบรวมคำไวพจน์ หรือ synonyms ซึ่งไม่เพียงแต่เป็นหมวดคำเกี่ยวกับพระศาสดาเท่านั้น ยังมีหมวดคำเกี่ยวกับบุคคล สัตว์ ต้นไม้ ภูเขา แม่น้ำ เป็นต้น มาเป็นเนื้อหาส่วนหนึ่งของคัมภีร์นี้ นอกจากนี้ยังมีการอธิบายคำศัพท์ต่าง ๆ ในเชิงวากยสัมพันธ์อย่างละเอียด เพื่อเอื้อประโยชน์ต่อผู้ศึกษามากขึ้นอีกด้วย เช่น

วสุนฺธรา ฉมา ภูมิ	ปจฺวี เมทนี มหิ
อุพฺพี วสุมตี โค ฤ	วสุธา ธรณี ธรรา
ปฺฤวี ชคติ ภูรี	ภู จ ภูตฺธรวานี. (๑๘๑)

ตัวอย่างข้างต้นเป็นคาถาที่ ๑๘๑ ว่าด้วยคำศัพท์ภาษาบาลีที่มีความหมายว่า “แผ่นดิน” ซึ่งมีใช้ถึง ๑๙ ศัพท์ โดยคำที่เห็นเป็นคำที่มีความหมายเหมือนกัน หรือที่เรียกว่า คำไวพจน์ เป็นต้น

คัมภีร์อภิธานถือว่าเป็นคัมภีร์ที่เสนอคุณค่าทางด้านภาษาศาสตร์ที่สามารถให้ความรู้ต่อการศึกษาด้านภาษาศาสตร์เพราะเป็นแหล่งรวมของ “พจน์” หรือคำพูดต่าง ๆ ที่มีปรากฏอยู่ในคัมภีร์ปัจจุบันยังคงหลงเหลืออยู่ซึ่งเป็นสิ่งที่อนุชนจะต้องศึกษาและให้ความสำคัญกับการศึกษาในเชิงภาษาศาสตร์ด้วย คัมภีร์อภิธานเหมาะสำหรับนักเรียน นิสิต นักศึกษา นักวิชาการ โดยใช้เป็นคู่มือในการศึกษาภาษาบาลี และศึกษาพระพุทธศาสนาของภิกษุ สามเณร และบุคคลทั่วไปอย่างแพร่หลายอยู่

จนบัดนี้ ผู้สนใจในการศึกษาภาษาศาสตร์และการค้นคว้าคำศัพท์ต่าง ๆ อีกทั้งยังสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในภาษาไทยได้

คัมภีร์อักษรานนี้เป็นคัมภีร์ที่ยังทรงคุณค่าตั้งแต่อดีตจนกระทั่งปัจจุบัน แต่ยังไม่เป็นที่แพร่หลายมากนัก ในการศึกษาวิชาอักษรานซึ่งเป็นการศึกษาด้านภาษาศาสตร์จำเป็นจะต้องมีการค้นคว้าในเรื่องของคำศัพท์อย่างมาก

คัมภีร์อักษราน แบ่งออกเป็น ๓ กัณฑ์ใหญ่ คือ

๑. สັคคกัณฑ์ ว่าด้วยศัพท์ที่เป็นพระนามของพระพุทธเจ้า ชื่อพระนิพพาน พระอรหันต์ และโลกสวรรค์ เป็นต้น

๒. ภูกัณฑ์ ว่าด้วยนามศัพท์ที่เป็นสถานที่ พื้นดิน ภูเขา ต้นไม้ แม่น้ำ และ ลำธาร เป็นต้น

๓. สามัญญกัณฑ์ ว่าด้วยนามศัพท์และคุณศัพท์สามัญทั่ว ๆ ไป มีความดีงาม ความประเสริฐ การกระทำ เป็นต้น รวมทั้งศัพท์ที่เป็นนิบาตบทและอุปสัคบท

นอกจากนั้น ในกัณฑ์ใหญ่ทั้ง ๓ นั้น ยังประกอบด้วยวรรคย่อยอีก ๑๗ วรรค มีภูมิวรรค และปุรวรรค เป็นต้น เมื่อรวมปณามคาถา ปฎิญาคาถา ปริภาสาคาถา และนิคมนคาถา ทั้งหมดแล้ว มีจำนวนทั้งสิ้น ๑,๒๒๑ คาถา

แต่ในเอกสารประกอบการสอนรายวิชาอักษรานนี้ได้กล่าวถึงประวัติความเป็นมาของภาษาบาลีสันสกฤต ปณามคาถา คือ คาถาแสดงความเคารพนบพระรัตนตรัย เรียกกันง่าย ๆ ว่าคาถาไหว้ครูซึ่งตามปกติอาจารย์ผู้แต่งคัมภีร์ภาษาบาลี เช่น อรรถกถา ฎีกา เป็นต้น ถือเป็นธรรมเนียมที่เรียบเรียงไว้เป็นเบื้องต้น ก่อนขึ้นเนื้อความของคัมภีร์นั้น ๆ ประกอบด้วยคำสรรเสริญคุณพระรัตนตรัย คำบอกกล่าวความมุ่งหมายในการแต่ง คำอ้างถึงบุคคลที่เกี่ยวข้อง เช่น ผู้อาราธนาให้แต่ง และข้อควรทราบอื่น ๆ เป็นแบบเดียวกันกับคำนำหรือคำปรารภ แม้ในคัมภีร์อักษราน พระโมคคัลลานเถระก็กล่าวปณามคาถาไว้เช่นเดียวกัน

สັคคกัณฑ์อันเป็นกัณฑ์แรกในคัมภีร์มีจำนวน ๑๗๙ คาถา นำมาจัดการเรียนการสอนในรายวิชาอักษรานนี้เพียง ๔๐ คาถา ประกอบด้วยคำศัพท์ที่เป็นพระนามของพระพุทธเจ้า นิพพาน พระอรหันต์ สวรรค์ ดวงจันทร์ ดวงดาว ดวงอาทิตย์ รัศมี และ ฤดู เป็นต้น

ภูกัณฑ์อันเป็นกัณฑ์ที่ ๒ ในคัมภีร์มีจำนวน ๕๑๑ คาถา นำมาจัดการเรียนการสอนในรายวิชาอักษรานนี้เพียง ๓๐ คาถา ประกอบด้วยคำศัพท์ที่ชื่อแคว้น เมือง มนุษย์ บุรุษ บัณฑิต พระราชา ทานวัตถุ ทองคำ ป่าทั่วไป สวน ภูเขาสัตว์บรรพต น้ำ และปลา เป็นต้น

สามัญญกัณฑ์อันเป็นกัณฑ์ที่ ๓ ในคัมภีร์มีจำนวน ๕๑๓ คาถา นำมาจัดการเรียนการสอนในรายวิชาอักษรานนี้เพียง ๓๐ คาถา ประกอบด้วยคำศัพท์วิเศษณะ มี ดี ประเสริฐ ฉลาด อ่อนโยน ผู้มีบุญ ผู้มีน้ำใจ ผู้มีชื่อเสียง ผู้เป็นใหญ่ ผู้มั่งคั่ง ผู้ขยัน เป็นต้น และศัพท์ที่มีความหมายหลายอย่าง มี คำศัพท์ว่า สมยศัพท์ วรรณศัพท์ จกกศัพท์ พรหมจริยศัพท์ ธมมศัพท์ อตถศัพท์ คุณศัพท์ รสศัพท์ โพรศัพท์ ปทศัพท์ เป็นต้น รวมถึงความหมายของนิบาตศัพท์

ค่าของคนมิได้นับที่ทรัพย์มาก
หรือนับจากปริญญาเอกโทตรี

หรือนับจากตำแหน่งยศศักดิ์ศรี
แต่อยู่ที่ผลงานการกระทำ

บรรณานุกรม

๑. ภาษาบาลี-ไทย

ก. ข้อมูลปฐมภูมิ

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. พระไตรปิฎกภาษาบาลี. ฉบับมหาจุฬาเตปิฎก. ๒๕๐๐.

กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๕.

_____ . พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๙.

_____ . อรรถกถาภาษาบาลี ฉบับมหาจุฬาอรรถกถา. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์วิญญูณ, ๒๕๓๐-๒๕๓๙.

_____ . ฎีกาภาษาบาลี ฉบับมหาจุฬาฎีกา. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์วิญญูณ, ๒๕๓๙-๒๕๔๓.

_____ . ปกรณวิเสศภาษาบาลี ฉบับมหาจุฬาปกรณวิเสศ. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์วิญญูณ, ๒๕๓๙-๒๕๔๓.

มหามกุฏราชวิทยาลัย. ธมมปฎกถา (ปรโม ภาโค – อฎฐโม ภาโค). กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๓๔.

พระอัครวงษเถระ, สัททนีติธาตุมาลา คัมภีร์หลักบาลีมหาไวยากรณ์, พระธรรมโมลี ตรวจชำระ, พระมหานิมิตร ธรรมสาร และจรัญญู ธรรมดา แปล, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตบาศีศึกษาพุทธโฆส นครปฐม, ห้างหุ้นส่วนจำกัด ไทยรายวันการพิมพ์: กรุงเทพมหานคร, ๒๕๔๖.

พระอนรุทธเถระ, อภิธมมตถสงคหปาลิยา สห อภิธมมตถวิภาวิณี นาม อภิธมมตถสงคหฎีกา, พิมพ์ครั้งที่ ๙ นครปฐม: โรงพิมพ์มหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๔๘.

พระกัจจายนะ. กัจจายนพยากรณ์. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์วิริยะพัฒนาการพิมพ์, ๒๕๔๐.

พระพุทธโฆสเถระ, วิสุทธีมคคสส นาม ปกรณวิเสศสส ปรโม ภาโค, พิมพ์ครั้งที่ ๘ กรุงเทพฯ: มหามกุฏราชวิทยาลัย, พ.ศ. ๒๕๓๕.

_____ . วิสุทธีมคคสส นาม ปกรณวิเสศสส ตติโย ภาโค, พิมพ์ครั้งที่ ๘ กรุงเทพฯ: มหามกุฏราชวิทยาลัย, พ.ศ. ๒๕๓๖.

_____ . สมณฑปาสาทิกา นาม วินยฎกถา ตติโย ภาโค, พิมพ์ครั้งที่ ๑๓ กรุงเทพฯ: มหามกุฏราชวิทยาลัย, พ.ศ. ๒๕๓๖.

พระพุทธรูปปิยะ. ปทรูปสิทธิ. ฉบับ สยามมฎเจ ลำปางนคเร ท่ามะโออาราเม. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ธรรมสภา, ๒๕๔๓.

พระภทันตจจริยธัมมपालเถระ. วิสุทธีมคคมหาฎีกา. ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๘.

พระมหาสมปอง มุทีโต. คัมภีร์อภิธานวรรณนา. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ประยูรวงศ์ ปริ้นติ้ง, ๒๕๔๗.

พระโมคคัลลานะ, อภิธานปทีปิกา และ อภิธานปทีปิกาสุจิ กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหามกุฏ-

ราชวิทยาลัย, ๒๕๓๕.

พระโมคคัลลานเถระ. **โมคคัลลานพยานิพนธ์ ฉบับชำระโออาราเม**. ลำปาง: เอกสารโรเนียวเย็บเล่ม, ๒๕๒๑.

พระสัทธัมมโชติपालเถระ. **กัจจายนสูตรนิเทศ**. คัมภีร์อธิบายสูตรกัจจายนไวยากรณ์. ปวีร์รต โดย พระมหานิมิตร ธรรมสารโร. กรุงเทพมหานคร: ห้างหุ้นส่วนจำกัดไทยรายวันการพิมพ์, ๒๕๔๕.

มหาอำมาตย์ จตุรงค์พล, **อภิปธานปฏิบัติปกาฎีกา**. ปวีร์รตโดยพระศรีสุทธิพงษ์. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์เทคนิค (๑๙), ๒๕๒๗.

ข. ข้อมูลวิทยุภูมิ

ธีรวัสส์ บำเพ็ญบุญบารมี, “**รูปแบบการตีความคัมภีร์พระพุทธศาสนาเถรวาท**” มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๕๐.

พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต), **พุทธวิธีในการสอน**, กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์เบ็กม่าน, ๒๕๔๒.

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต), **พุทธธรรม**, พิมพ์ครั้งที่ ๑๑ กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๒.

พระมหาโกมล แก้วดิ่ง, “**การศึกษาเปรียบเทียบค่านามในคัมภีร์ปทรูปลิตธิและลขุสสิธานตเกมุที**” วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาสันสกฤต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร, ๒๕๔๘.

พระมหาปฐมพงษ์ งามล้วน, **ประวัติภาษาบาลี** กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิมหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๓๔.

พัฒน์ เพ็งผลา, **บาลีสันสกฤตในภาษาไทย**. พิมพ์ครั้งที่ ๔ กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๓๓.

แสง จันทร์งาม, **วิธีสอนของพระพุทธเจ้า**, กรุงเทพมหานคร: มหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๔๐.

เสนาะ ผดุงฉัตร, **ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับวรรณคดีบาลี** กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๒.

๒. ภาษาอังกฤษ

David J. Kalupahana, **A History of Buddhist Philosophy: Continuities and Discontinuities**.

Wilhelm Geiger, **Pali Literature and Language** Calcutta: University of Calcutta, ๑๙๔๓

ประวัติผู้เขียน



๑. ชื่อภาษาไทย : พระมหาโกมล กมโล (แก้วดิ่ง)
ชื่อภาษาอังกฤษ : PHRAMAHA KOMON KAMALO (KAEODUENG)
๒. เกิด : วันจันทร์ ที่ ๒๖ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๑๕
๓. สถานที่เกิด : บ้านเลขที่ ๙๒ หมู่ ๕ หมู่บ้านโคกทหาร ตำบลทัพเสด็จ
อำเภอตาพระยา จังหวัดสระแก้ว ๒๗๑๘๐
๔. บรรพชา : ๒๙ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๒๙ วัดตาพระยา ตำบลตาพระยา
อำเภอตาพระยา จังหวัดสระแก้ว มีพระครูประทีปปัจจันตเขต
เป็นพระอุปัชฌาย์
๕. อุปสมบท : ๒๒ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๓๗ วัดสุวรรณคีรี แขวงบางขุนนนท์
เขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร มีพระเทพปริยัติโมลี
เป็นพระอุปัชฌาย์
๖. วันบรรจุเข้าเป็นพนักงาน : ๑ เมษายน พ.ศ. ๒๕๔๕
๗. หน่วยงานที่สังกัด : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตบانیศึกษา
พุทธโฆส นครปฐม
๘. สถานที่ติดต่อ
- ๘.๑ ที่ทำงาน : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตบانیศึกษา
พุทธโฆส นครปฐม ตำบลหอมเกร็ด อำเภอสสามพราน
จังหวัดนครปฐม ๗๓๑๗๐
- ๘.๒ ที่วัด : ๓๒ วัดพิชยญาติการาม วรวิหาร ถนนประชาธิปไตย แขวงสมเด็จ
เจ้าพระยา เขตคลองสาน กรุงเทพมหานคร ๑๐๖๐๐
๙. ประวัติการศึกษา : พ.ศ. ๒๕๕๐ สอบได้ ป.ธ.๘
พ.ศ. ๒๕๔๒ พุทธศาสตรบัณฑิต รุ่น ๔๔ (พร.บ.บาลีพุทธศาสตร์)
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
พ.ศ. ๒๕๔๒ หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพครู (ป.วค.)
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
พ.ศ. ๒๕๔๘ ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (ศศ.ม.สันสกฤต)
มหาวิทยาลัยศิลปากร
๑๐. ประวัติการทำงาน : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตบانیศึกษา
พุทธโฆส นครปฐม
พ.ศ. ๒๕๔๕-๒๕๕๐ เจ้าหน้าที่บริหารงานทั่วไป
พ.ศ. ๒๕๔๗-๒๕๕๑ ผู้อำนวยการสำนักงานวิทยาเขต
พ.ศ. ๒๕๕๐-ปัจจุบัน อาจารย์
พ.ศ. ๒๕๕๓-๒๕๕๔ หัวหน้าฝ่ายวิชาการและวิจัย

๑๑. สาขาวิชาที่มีความชำนาญ :

๑๑.๑ ภาษาบาลี-สันสกฤต

๑๑.๒ พระพุทธศาสนา

๑๒. ผลงานวิชาการ :**๑๒.๑ เอกสารประกอบการเรียนการสอน**

: รายวิชาขุททกนิกายปาติ ๒

: รายวิชาพระสูตรตันตปิฎก

: รายวิชาวรรณคดีบาลี

๑๒.๒ งานวิจัย

-
